

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
GAMTOS MOKSLŲ FAKULTETAS
EKOLOGIJOS IR APLINKOTYROS CENTRAS**

Jurgita Pečiulytė
Magistrantūros studijų programa
EKOLOGIJA
II kursas

**PLĖŠRIŪJŲ URVINIŲ ŽINDUOLIŲ GILDIJOS
EKOLOGINĖ BŪKLĖ LIETUVOJE**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas
doc. dr. Alius Ulevičius

Vilnius, 2011

ĮVADAS

Plėšrieji urviniai žinduoliai – tai ekologinė vidutinio dydžio žinduolių grupė, kuriai priklauso lapė (šeima: Šuniniai *Canidae*, gentis: Lapės *Vulpes*, rūšis: Rudoji lapė *Vulpes vulpes*), barsukas (šeima: Kiauniniai *Mustelidae*, gentis: Barsukai *Meles*, rūšis: Barsukas *Meles meles*) ir usūrinis šuo (šeima: Šuniniai *Canidae*, gentis: *Nyctereutes*, rūšis: Usūrinis šuo *Nyctereutes procyonoides*). Barsukas urvuose gyvena ištisus metus. Lapėms urvai reikalingi tik jauniklių atsivedimo ir auginimo laikotarpiai. Usūriniai šunys urvuose taip pat veda jauniklius, be to naudoja kaip slėptuvę šaltuoju metų laiku per didelius šalčius (Prūsaitė, 1988). Edifikatoriaus vaidmenį atlieka barsukas, sukurdamas sąlygas jo iškastuose urvuose įsikurti lapėms ir usūriniams šunims. Pastarieji patys urvus rausia kiek rečiau (Колосов и др., 1979). Vienas iš pagrindinių požymių, pagal kurį galima atskirti barsukų, lapių ir usūrinių šunų urvus, yra žemių išmetimo pobūdis (Ulevičius, Juškaitis, 2005).

Plėšrieji urviniai žinduoliai turi didelę reikšmę ekosistemoms: vietovaizdžiui, geomorfologijai, kitiems gyviems organizmams. Barsukas – labai svarbus, kaip kartinė plėšriųjų urvinių žinduolių bendrijos rūšis, todėl yra labai naudinga žinoti jo gausumo ir pasiskirstymo ypatybes skirtinguose šalies regionuose. Barsukų gausa užtikrina urvynų gausą. Urvai ir urvynai yra labai naudingi ir lapėms bei usūriniai šunims, kurie nevensia jais pasinaudoti. Todėl barsukų gausa teigiamai veikia visą plėšriųjų urvinių gyvūnų bendriją (Kowalczyk *et. al.*, 1998).

Usūrinis šuo yra invazinė rūšis, todėl šių gyvūnų buveinių ir įsisavintų teritorijų ekologinių sąlygų tyrimai gali padėti suprasti invazinių gyvūnų prisitaikymo ir plitimo procesą bei įvertinti šių gyvūnų įtaką biologinei įvairovei (Kauhala, 1995; Drygala *et. al.*, 2007; Kowalczyk *et. al.*, 2008).

Šiame darbe analizuojama ir apibendrinama plėšriųjų urvinių žinduolių gausumo būklė Lietuvoje; įvertinama barsuko, kaip kartinės plėšriųjų urvinių žinduolių bendrijos rūšies, tankumo ir pasiskirstymo ypatumai skirtinguose šalies regionuose; analizuojami plėšriųjų urvinių žinduolių biotopinio pasiskirstymo ir mitybinių nišų panašumai ir skirtumai; aptariamos pagrindinės šių gyvūnų urvynų ekologinės charakteristikos.